

delo? Cepičev narezati in gledati, da dobodeš pravih, k vsaki vrsti zapisati na tablico ime, vsako vrsto posebe povezati in vse skupaj v mah; potem narediti zavoj, spisati dva naslova, zapečatiti, na pošto poslati itd. itd., in to vse zastoj ali pa za 10 kr., zraven pa zamudi vrtnar najmanj eno uro časa, katerega vrednost pomladi ve ceniti le sam vrtnar. Pa dovolj! Ta članek naj razodene naše razmere ter bodi ob enem prošnja, naj sadjarji cepičev naročajo kolikor mogoče osebno v družbeni drevesnici v Ljubljani. Tam jih dobode vsak, zlasti pa učitelji, zastoj, ako jih le kaj preostaje. Kdor ne utegne sam v Ljubljano priti, posreduje mu prijatelj, ki tu stanuje.

Razne reči.

* **Prav dobro sredstvo za pokončavanje goseničje zalege** so goseničje plamenice ali bakle. To so pločevinaste posode, ki se dado na drog natakniti, vanje se vlije petrolej in vtakne stenj (doht). S tako prižgano baklo moreš posmoditi gosenično zalego po najvišjih vrhovih drevesa, ne da bi ti bilo treba veje rezati ter jih potem še posebe sežigati. Take bakle priporočamo prav zelo vsem sadjarjem. Dosedaj smo jih dobivali le z Nemškega, a sedaj izdeluje prav lične in trdne klepar Stadler v Ljubljani, in sicer po 80 kr. in po 1 gld. 20 kr., kakeršen je medeni vijak, ali bolj priprost ali pa močnejši.

* **Bolne rastline po loncih.** Če se začno rastline po cvetličnih loncih osipati, so bolehe. To pa zato, ker so pokvarile se lasnate koreninice, in sicer vsled prepričle hrane, prevelike mokrote, velike vročine, hudega mraza ali vsled česa drugega. Navadno prilijejo ob takih slučajih rastlini prav obilo gnojne vode. To je pa ravno slabo. Ako je kaka rastlina megla in kaže, da je bolna, naj se prst skoraj popolnoma posuši, potem pa vzemi rastline s prstjo vred iz lonca, odkruši zunanjo prst od kepe in vsadi rastlino v nov lonec ali pa v starega, katerega pa moraš dobro izprati. V lonec deni sveže prsti. Nove prsti bodi okoli kepe le za kaka dva prsta na debelo, zato izberi primerno velik lonec. Kadar si uže presadil, prilij dobro, a potem ne prilivaj poprej, dokler ni rastlina pričela rasti, ali pa dokler se prst ni popolnoma posušila.

* **Pereči ogenj (vranični prisad) pri prasičih,** po nekaterih krajih tudi prasičja kuga imenovan, je bolezen, ki vsako leto tudi pri nas neizmerno veliko škoduje našim gospodarjem. V kmetijskem društvu v Novem Braniboru poročal je posestnik Blank-Warlin, da je slučajno našel prav zanesljivo sredstvo proti tej nevarni bolezni. Sredstvo so karbolne kisline pari. Blank-Warlin je zaprl vrata in okna ter več dni zaporedoma vlival v hlevu na razbeljeno železo karbolno kislino. Dim, ki se je ob tem delal, napolnil je svinjak, ni nadlegoval prasiče, a zabranil, da se ni razširjala kuga celo tedaj, ko je poprej uže nekaj živali poginilo za to boleznijo.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 32. Na mnoga vprašanja zaradi škropilnic za škropitev trt proti strupeni rosi bodi vsem skupaj naslednji.

odgovor: Takih škropilnic imamo veliko število vrst, dobre in slabe, drage in po ceni. Lansko leto so v vipavski dolini nekateri škropili z metlicami, katere so pomakali v tekočino, ter so imeli tudi dober uspeh. Gospod vodja R. Dolenc v Grmu sestavil je škropilnico, ki stoji v novem mestu 2 gld. Popisana je in narisana v 3. številki letošnjih „Dol. Novic“. Vse take škropilne naprave so res po ceni, prav majhnemu posestniku se morda celo izplačajo, kakor hitro je pa vinograd količkaj velik, pa se potratu galice toliko, da je vredno boljše škropilnico kupiti, zlasti, ako pomislimo, da jo bomo rabili leta in leta, ker strupene rose ne bode tako hitro konec. Sloveči vinar baron Babo piše v 6. številki „Weinlaube“: „Škropilnica stoji res veliko denarja, če je dobra, prihranimo pa zato denarja za galico, ker moremo z isto množico tekočine poškopiti 3krat do 4krat toliko trt, in to v krajšem času in z manjšim trudom. Modra galica je pa pri škropljenju najdraža reč. Ozirati se je tudi na to, da je treba ob pravem času hitro škropiti, ker prepozno škropiti je toliko, kolikor denar proč metati“, Tudi mi se tega držimo, a vendar pravimo: Kdor ne more drage škropilnice kupiti, škropi naj, kakor si bodi (boljše slabo škropiti nego nič); kedor pa le količkaj vzmore, kupi naj pošteno škropilnico, in ako jo sam ne more, kupijo naj jo trije, štirje itd. skupno. Kmetijska družba naša se je pečala podrobno z vprašanjem, katero škropilnico je priporočati in kje jo je kupiti, in danes moremo o tem dati odločen odgovor. Uže lansko leto so povsod pri nas priznali, da je najboljša, a tudi najdraža škropilnica Allweilerjeva. Tudi mi bi se bili odločili zopet letos za to škropilnico, zlasti ker se je znižala cena škropilnicam z brentami od železne pločevine od 25 gld. na 19 gld., bakrenim pa od 31 gld. na 25 gld., a prišle so s Štajarskega pritožbe, da se sesalka na perotke takoj pohabi, če pride kako peščeno zrno vmes. Posrečilo se je znanemu ljubljanskemu tovarnarju Samassi izumiti drugo še lažo, preprostejšo, cenejšo, a dokaj močnejšo tlačilno ter ob enem srkalno, sesalko, koje skoraj ni mogoče pohabiti. Samassa izdeluje samo sesalke, vse drugo pa po dogovoru s kmetijsko družbo neki drug obrtnik v Ljubljani. In tako ponuja naša družba vsem onim, ki mislijo škropilnice kupiti, pod imenom „škropilnica c. kr. kmetijske družbe kranjske s Samassovo sesalko“ aparat, ki v resnici povsem zadostuje. Vsaka škropilnica, katero družbe odda, preskušena je od nje in ima vtisneno tvrdko družbe. Škropilnice so tako velike, kakor Allweilerjeve, škrope ravno tako in stoje z bakreno brento družbene ude 18 gld., neude 20 gld., z brento iz posvinčene železne pločevine pa ude 15 gld., neude 17 gld. Naročila vzprejema glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske

uže sedaj, a zvršiti se bodo mogla šele konec meseca aprila. V eni prihodnjih številk bomo natančneje popisali to škropilnico in natisnili tudi nje podobo.

Vprašanje 33. V zadnji številki „Novic“ pišete o ameriških trtah ter omenjate tudi njih cepljenja brez drugega podrobnega popisa, kako jih cepiti. Blagovolite odgovoriti, na kakšen način je trte cepiti? Ali drugače nego drevje? (Ž. J. v L. na Š.)

Odgovor: Pisali smo v prejšnjih letnikih sicer uže mnogokrat o cepljenji trt, vendar Vam na Vaše vprašanje nekoliko obširneje odgovarjamo v eni prihodnjih številk „Novic“.

Vprašanje 34. Lansko leto mi je kmetijska družba priskrbela d teljnega semena, katero se je izvrstno obneslo, in zato uže sedaj sosedje povprašujejo, če ga bode letos zopet dobiti. Želeli bi tudi našemu kraju primernga travnega semena. Prosim, sporočite v „Novicah“, če bode zopet letos prodajali deteljno seme in kje bi bilo dobiti dobrega travnega semena? (A. R. na Colu.)

Odgovor: Glede deteljnega in travnega semena se je obrniti do Josipa Lenarčiča na Vrhniki.

Vprašanje 35. Marsikdo povprašuje po imenih, svojstvih itd. ameriških trt, dalje, kako se sponašajo, kje jih je dobiti in po čem? (J. V. nadučitelj v P pri Gorici.)

Odgovor: Kakor hitro nam bodo razmere dopuščale objavili bomo članek o ameriških trtah. Morda nam gospod vodja R. Dolenc kmalu ustreže s takim člankom. Prav v Vaši bližini, t. j. pri izvrstnem strokovnjaku Löwy-u v Villanovi pri Fari morete dobiti primerno prav po ceni ameriških trt raznih vrst. Tam Vam vedo povedati tudi o svojih izkušnjah, kar je največ vredno.

Vprašanje 36. Imam lepo kobilico, pomladi dopolni drugo leto, pri kateri pa sem zapazil šele sedaj, da je počena pod vampom pri popku. Kila je za en oreh velika. Koliko časa je uže kobilica počena, ne vem, a hlapec pravi, da je majhno bulico uže jeseni zapazil. Ali se da kila odpraviti in kako? (M. A. v M. na Gorenjskem.)

Odgovor: Kobilica je na vsak način kilava, t. j. trebušna koža pri popku je počena, in čreva uhajajo skozi razpoko med vnanjo in trebušno kožo. To je kobilica ali prirojeno, ali pa se ji je naredilo pri ožrebitvi vsled prehudega vlaka za popkovo vez. Popkovo kilo zdraviti je sitno in nevarno. Ako Vam ni do kobile posebno veliko, priporočamo Vam jo prodati. Če je pa kila kobilica prirojena, pa žival uže celo ni za pleme, ker ta hiba prehaja tudi na žrebeta. Glavna reč je, da se kila ne hujša. Ako se kila veča, lahko se krma v črevih tudi zalesti, čreva se ne dado nazaj spraviti, in žival pogine. Navadno domače zdravljenje je to le: Kobilico položite na hrbet, čreva spravite iz kile v trebuh, položite na prazno kilo obliž (flajšter) od čevljarske smole ter ga s trakom okoli života tako pritrdite, da čreva ne morejo

nazaj v kilo uhajati. To obezo pustite več tednov, t. j. sploh dokler je mogoče in dokler se razpoka ne zaraste. Ker je kobilica še mlada, utegne ozdraveti. Najbolje in najhitreje odzdravi Vam pa kobilico izkušen živinozdravnik.

(Dalje prihodnjič.)

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

153.

O življenju termitov.

Mravlje in termiti so raznega rodu, ali vendar so si v mnogem tako podobni, da so termite nazvali bele mravlje. Eni in drugi živé v velikih zadrugah, izvrstni so graditelji ter imajo posebne delavce, ki za vso družino skrbé in vsa dela opravljajo. No mravljinjak je čisto delavska država, in ono malo vojniki, ki jih nekateri rodovi imajo, gotovo tega imena ne zaslužijo; a termiti imajo vedno stalno vojno, prave rojene vojnike.

Termiti so stanovniki vročega podnebnja, zlasti tropskih krajev. Do sedaj so jih našli do sto raznih vrst. Njihovo nenavadno življenje in veličanstvene gradnje so zanimale človeka od nekdanj. Glasoviti potniki in učenci so jih opisavali in poučevali, ali vendar nam je življenje teh čudnih stvorov še slabo poznato. Termiti se ogibajo svetlobe in dneva. Po nekaterih krajih je dobiti cele naselbine termitov, ali živega stvora ni ugledati razen ako mu hišo razderemo. Oni gradé svoje palače po noči, in njihovi potje, ki jih vodijo k hrani, vedno so obzidani. In take mravnjake je težko zalotiti, zatoraj tudi ni moči tako jih proučiti, kakor smo mravlje proučili. Večina termitov živi po vrhu v neprijetnih krajih, kjer je človeku težko dalje se muditi, da jih mirno opaža. Vendar je to malo, kar vemo o termitih, dosta zanimivo, da jih pobliže ogledamo.

Termiti so drobne živalice, navadno so tako veliki kakor mravlje, in samo nekateri rodovi so večji. Baje se po največ bledorumene, ki na mnogih prehaja v rjavo in popolnoma temno. Mlade ličinke so vedno belkastorumene. V termitnej zadrugi nahajamo štiri vrste stvorov, dve sta krilati a dve brezkrili. Krilati so samci in samice a brezkrili so delavci in vojniki. Kedar se termit izvali, ne more se na njem še spoznati, kaj bode ž njega. Mala je to ličinka kakor kakor črviček, z drobnimi dlačicami poraščena. Termiti nimajo popolne preobrazbe, njihove ličinke se nikdar ne pretvarjajo v bube, ki bi nekaj časa mirovale. One rasto kot ličinke in pri tem vedno s sebe kožo slačijo. Po vsakem slačenju se prikaže ličinka v drugem licu ter biva vse podobnejša popolnemu termitu. Kedar se po slačenju pokažejo na ličinki kratka krila, vemo, da jej je priroda prisodila brezdelavno živ-